

Anka Lisec, Aleš Lazar

Slovenska planinska karta prva na svetu

Na 25. svetovni konferenci Mednarodne kartografske zveze ICA (angl. International Cartographic Association), svetovnega združenja kartografov iz več kot osemdesetih držav, ki je potekala julija, so kot vedno dejavno sodelovali tudi kartografi iz Slovenije. V Parizu so predstavili odmevne referate in karte na mednarodni razstavi. Na koncu konference je strokovna komisija ocenila kakovost več kot 500 razstavljenih kart. Prvo nagrado v kategoriji topografskih kart je prejela planinska karta Bohinj (Triglav, Krn, Črna prst) v merilu 1 : 25.000. Založila in sooblikovala jo je založba Sidarta, za redakcijo in izdelavo pa je poskrbel Geodetski inštitut Slovenije. Tako je postal edina kartografska institucija na svetu, ki je nagrado prejela že trikrat, vsakič v drugi kategoriji - prvič leta 1999 na konferenci v Ottawi v Kanadi za mestno turistično karto Maribora, drugič pa leta 2003 na konferenci v Durbanu v Južni Afriki za taktilno (otipno) karto Ljubljane za slepe in slabovidne.

Vir: Geodetski inštitut Slovenije, avgust 2011 - http://www.geod-is.si/novice/karta_bohinj.htm

Med vodilnimi svetovnimi inovatorji tudi Slovenec

Slovenskega znanstvenika, matematika in računalničarja dr. Jerneja Barbiča, profesorja na kalifornijski univerzi USC, je ugledna ameriška revija MIT Technology Review uvrstila med 35 najuspešnejših inovatorjev, mlajših od 35 let. Priznanje, ki je v ZDA zelo cenjeno, med drugim ga je prejel ustanovitelj Facebooka Mark Zuckerberg, so Barbiču podelili za dosežke na področju računalniške grafike. Še posebej se je izkazal pri izpopolnjevanju simulacijskih postopkov v animiranih filmih in računalniških igrah, če bo šlo vse po načrtih, pa bo lahko njegova inovacija prispevala tudi k cenejšemu in hitrejšemu načrtovanju avtomobilov in letal. Program, ki ga je

razvil, omogoča kar do desetisočkrat hitrejšo spremembo oblike predmetov na zaslonu, kar ponuja nov način doživljanja virtualnega sveta, je zapisano v obrazložitvi. Njegova metoda hitre simulacije sprememb pa ni uporabna le v filmski industriji in pri računalniških igrah, temveč tudi na napravah, kot so simulatorji operacij, na katerih se učijo kirurgi, pa tudi v strojništvu itd. O pomenu inovacije priča tudi zanimanje za sodelovanje, ki so ga izrazila svetovno znana razvojna podjetja z omenjenih področij.

Vir: Delo, september 2011 – <http://www.delo.si/druzba/znanost/>

Spremljanje postopkov za spremembo namembnosti kmetijskih zemljišč na portalu MKGP

Dne 18. junija 2011 je začela veljati novela Zakona o kmetijskih zemljiščih, s katero se spet uvaja odškodnina zaradi spremembe namembnosti kmetijskega zemljišča. Investitor, ki da vlogo za pridobitev gradbenega dovoljenja za gradnjo objekta na svoji parceli, mora plačati odškodnino zaradi spremembe namembnosti kmetijskega zemljišča. Odškodnina se plača od površine zemljiške parcele, na kateri se bo gradil objekt, in sicer v znesku, določenem s kvadraturu in bonitetnim razredom zemljišča, ki se vodi v zemljiškem katastru.

Zaradi številnih vprašanj strank, povezanih z izvajanjem določb novele, ki urejajo odškodnino, so na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije odprli elektronski naslov: odškodnina.mkgp@gov.si, na katerega lahko pošljete vsa vprašanja, predloge in težave, povezane z odškodnino zaradi spremembe namembnosti kmetijskega zemljišča. Ministrstvo je vzpostavilo tudi spletni pregledovalnik Evidenca nadomestil za spremembo namembnosti kmetijskega zemljišča, ki je namenjen spremljanju plačil za spremembo namembnosti kmetijskih zemljišč pri izdajanju gradbenih dovoljenj.

Vir: MKGP RS, julij 2011 – <http://www.mkgp.gov.si>

Težave informatizirane in prenovljene zemljiške knjige

Na podlagi Novele Zakona o zemljiški knjigi (ZZK-1C) je s 1. majem 2011 začela delovati prenovljena spletna rešitev za zemljiško knjigo. Dostop do novega pregledovalnika je mogoč prek povezave »Vstop na portal e-Sodstvo« (spletni naslov: <https://evlozisce.sodisce.si/esodstvo>). Po nekaj mesecih od vzpostavitve pa se številni uporabniki pritožujejo nad njim. Največ kritik – če zanemarimo tiste v zvezi s samo programsko rešitvijo – leti na odpravo ZK-vložkov in krajevne pristojnosti. Na Vrhovnem sodišču so med prednostmi novega sistema našeli pravno varnost prometa z nepremičninami, brezplačnost vpogleda, hitrejša in enotnejša postopke za vpisov predlogov. Uporabniki pa opozarjajo, da je ukinitvev ZK-vložkov prinesla nepreglednost zemljiške knjige in ogromno dodatnega dela pri pregledovanju stanja, izdelavi zemljiškoknjižnih izpiskov, torej dodatne stroške strankam in vsem, ki imajo opravka s sistemom. Sedanji zemljiškoknjižni izpiski so laikom težje razumljivi od starih, tudi profesionalnim uporabnikom pa sistem ne

omogoča tako hitrega pregleda stanja. Ker je dostop do podatkov zemljiške knjige brezplačen, o kakovosti novega sistema presodite sami.

Vir: M. Bizovičar, Posel in denar, 5. september 2011 – <http://www.delo.si/>

Evropski otroci bodo poimenovali konstelacijo satelitov Galileo

Otrok iz vsake države članice, ki bo narisal najboljšo sliko na temo vesolje in vesoljska plovila, bo za nagrado dal svoje ime satelitu programa Galileo. Prva dva satelita, ki bosta izstreljena 20. oktobra, bosta poimenovana po dečku iz Belgije (Thijs) in deklici iz Bolgarije (Natalia), ki sta prispevala zmagovalni sliki na letošnji natečaj. Evropska komisija je tudi v preostalih 25 državah članicah predstavila natečaj za poimenovanje satelitov, ki bodo izstreljeni do leta 2019. Sodelujejo lahko otroci, stari od 9 do 11 let. Od 1. septembra do 15. novembra lahko otroci, ki živijo v EU in so bili rojeni v letih 2000, 2001 in 2002 – to so tudi leta začetka programa Galileo –, narišejo sliko v zvezi z vesoljem in vesoljskimi plovili, jo poskenirajo ali fotografirajo z digitalnim fotoaparatom in jo naložijo na spletno stran natečaja. Žirija bo v vsaki državi izbrala najboljšo sliko, njen avtor pa bo svoje ime podelil enemu od satelitov v konstelaciji Galileo. Redno izstreljevanje satelitov se bo začelo leta 2012 in bo potekalo, dokler konstelacija ne bo popolna.

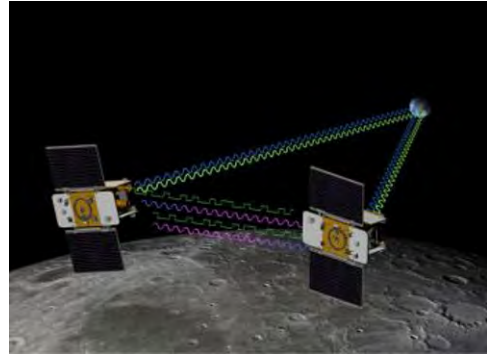
Poimenovanje satelitov z imeni zmagovalcev bo potekalo po abecednem vrstnem redu držav članic, zapisanih v maternem jeziku. Natečaj bo v vsaki državi članici objavljen s sporočili za javnost in na tiskovnih konferencah, o njem pa bodo obveščene tudi šole, združenja učiteljev in izobraževalni portali. S tem bi morali vzbuditi zanimanje in učiteljem priskrbeti gradivo, da v razredu predelajo snov o vesolju in vesoljskih plovilih. Več informacij o natečaju je na voljo na spletni strani <http://www.galileocontest.eu/sl/competition>.

Vir: Evropska komisija, september 2011 – <http://europa.eu/rapid/>

Raziskovanje lunine gravitacije – GRAIL

V teh dneh naj bi NASA iz Kennedyjevega vesoljskega izstrelišča na Floridi proti Luni izstrelila dve mali vesoljski sondi, katerih glavni namen bo preučevanje težnostnega polja Lune. Program GRAIL (angl. Gravity Recovery And Interior Laboratory) zajema dve lunarni sondi, dejansko gre za dvojčka, in sicer GRAIL-A in GRAIL-B. Na krovu je mikrovalovni merilni instrument, akcelerometer, zvezdna kamera in več malih kamer. Obe vesoljski plovili je zgradila družba Lockheed Martin Space Systems in temeljita na majhnem eksperimentalnem satelitu XSS-11. Znanstveni tovor je izpeljanka iz programa GRACE, o katerem smo že pisali in ki je bil Nasina

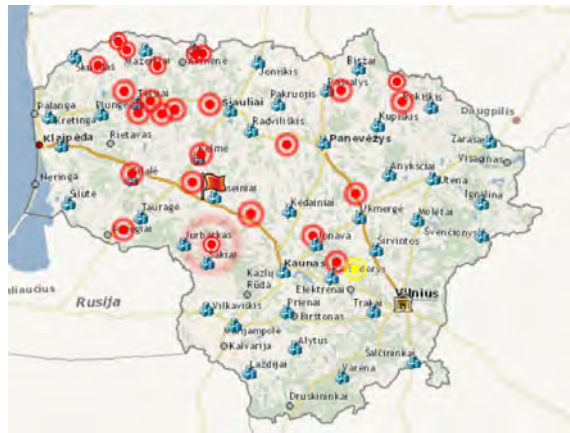
vesoljska raziskovalna misija za preučevanje gravitacije Zemlje. Cilj programa je razkrivanje neznank pod Lunino površino, predvsem pa pridobivanje podatkov za natančen gravitacijski zemljevid Lune. Tak zemljevid velike ločljivosti, zlasti če je kombiniran s primerljivimi topografskimi podatki velike ločljivosti, bo strokovnjakom omogočal sklepanje o notranji strukturi in kemični sestavi našega naravnega satelita ter njegovi evoluciji. Med drugim lahko pričakujemo odgovor na še vedno neodgovorjeno vprašanje o velikosti morebitnega Luninega jedra. Program GRAIL vodi znana planetarna znanstvenica dr. Maria Zuber z inštituta MIT (angl. Massachusetts Institute of Technology). Sam program pa spada pod okrilje Nasinega programa vesoljskih sond Discovery (odkritje), ki naj bi bile namenjene manj zahtevnim vesoljskim raziskovalnim programom. Tri mesece dolga znanstvena faza programa GRAIL bo razdeljena na tri manjše cikle kartografiranja. Če bosta sondi tudi po tem obdobju v dobri kondiciji, imajo pripravljen še dodaten krajši raziskovalni program.

Vir: MIT in Delo, september 2011 – <http://moon.mit.edu/overview.html>, <http://www.delo.si>

Spletni portal za promocijo zemljiškoureditvenih operacij v Litvi

Litva spada med države nekdanjega vzhodnega bloka, ki se je odločila za korenite spremembe na področju zemljiških evidenc in zemljiške politike. Rekli bi lahko, da se je država brez oklevanja odločila posodobiti nepremičninske evidence, sistem evidentiranja nepremičnin nadgraditi s sistemom množičnega vrednotenja nepremičnin, lastniki zemljišč in strokovnjaki pa se občasno še vedno srečujejo s težavo pasivnosti državnih oziroma lokalnih institucij pri izvajanju aktivne zemljiške politike. Čeprav strukture kmetijskih gospodarstev v Litvi zaradi popolnoma drugačne agrarne zgodovine, pa tudi sistema nacionalizacije v času družbeno-planskega gospodarstva in kasneje denacionalizacije, ne moremo primerjati z razmerami v Sloveniji, je zanimiv pristop posameznikov, ki se angažirajo za spremembe. Zaradi slabih izkušenj pri odzivnosti in sodelovanju pristojnih institucij na področju komasacij kmetijskih zemljišč in prepričanja, da tako ni mogoče aktivno izvajati komasacije in motivirati lastnikov zanjo (posledica česar so negativne demografske težnje na podeželju), se je mladi raziskovalec s

področja geodezije odločil, da lastnikom zemljišč, kmetom in drugi zainteresirani javnosti (morda tudi javnim institucijam) ponudi spletni forum. Kot vodja ali sodelujoči v posameznih komasacijskih postopkih je zbral veliko gradiv, anket, intervjujev in vse objavil na spletni strani (www.konsolidacija.lt). Poleg koristnih informacij o postopku informacij, objave dobrih praks, kontaktnih naslovov ipd. lahko na spletnem portalu najdete tudi forum za objavo/izmenjavo mnenj, zanimiv pa je tudi prostorski prikaz komasacijskih projektov.

Vir: Pasakarnis Giedrius, junij 2011 – <http://www.konsolidacija.lt>

ArcGIS 10.1

Podjetje ESRI (Environmental Systems Research Institute) je najavilo spremembe imen programske opreme ArcGIS. Izid nove različice programske rešitve ArcGIS 10.1 je načrtovan v začetku leta 2012. Zbirka GIS-ovskih izdelkov se lahko izvaja v namiznem (desktop), strežniškem (server) in mobilnem (mobile) okolju. V sklopu različice ArcGIS 10.1 se bo trenutni ArcGIS Desktop preimenoval v ArcGIS for Desktop, ArcGIS Server v ArcGIS for Server in ArcGIS Mobile v ArcGIS for Windows Mobile. ArcGIS Desktop se po licenciranju deli na tri licenčne ravni: ArcView, ArcEditor in ArcInfo. ArcInfo je najvišja raven licenciranja in ponuja poln nabor funkcionalnosti ESRI-jevega namiznega GIS-a. Vse tri ravni bodo prav tako deležne vidnejših sprememb pri preimenovanju. ArcView bo zamenjan z imenom ArcGIS for Desktop Basic, ArcEditor z ArcGIS for Desktop Standard in ArcInfo z ArcGIS for Desktop Advanced. Na vseh treh ravneh licenciranja so dosegljivi vmesniki ArcMap, ArcCatalog in ArcToolbox, ki se ne bodo preimenovali.

Vir: ArcGIS Blog, julij 2011 – blogs.esri.com

Prvi model osebnega računalnika praznuje 30 let

Pred tridesetimi leti, 12. avgusta 1981, je IBM predstavil prvi model osebnega računalnika, IBM PC 5150. Čeprav se osebno računalništvo ni začelo šele s tem računalnikom, pa je model pomenil pomembno prelomnico na tem področju. Predstavniki podjetja IBM so se prvič srečali z Billom Gatesom julija 1980 in se dogovorili, da bo Microsoft napisal operacijski sistem za njihov novi računalnik. Pred tem je IBM že poskušal vstopiti na trg »osebne računalnikov« z modelom IBM 5100, vendar se je odločil, da bo oblikoval popolnoma novo družino z novim operacijskim sistemom. Avgusta 1981 je tako IBM svetu predstavil IBM PC (personal computer, osebni računalnik). S tem je na trg prinesel novo ime za računalnike, namenjene ljudskim množicam, in zasenčil skoraj vse dosežke, ustvarjene na tem področju, večinoma pod imenom hišni računalniki. IBM-ovi računalniki in njegovi kloni, modeli podjetij Apple, Commodore in Sinclair, so se kmalu pojavili v domovih, že vsaj desetletje in pol pa brez računalnika ne gre več. Pojav osebnega računalnika je sicer povezan z izumi v elektrotehniko in informatiko med letoma 1936, ko je Konrad Zuse naredil Z1, prvi mehanični računalnik, ki ga je bilo mogoče programirati, in 1974, ko so se pojavili prvi kompleti sestavnih delov za osebne računalnike. Slednji so bili posledica prvega mikroprocesorja, ki ga je Intel predstavil leta 1971. Številni poskusi sestavljanja osebne računalnikov v sedemdesetih letih (vključno z modeloma Apple

I in Apple II) so privedli do tega, da se je konec sedemdesetih let preteklega stoletja že začela oblikovati arhitektura osebnega računalnika, kot ga poznamo danes. Podatek o tridesetih letih osebnega računalnika tako z zgodovinskega stališča ni popolnoma pravilen. Mnenja, kateremu računalniku bi lahko rekli prvi osebni računalnik, so različna, seveda predvsem zato, ker ni natančne opredelitve osebnega računalnika. IBM je populariziral ime PC, hkrati pa omogočil hiter razvoj Intela in Microsofta, kar se je kmalu pokazalo v partnerstvu Wintel, ki vse do danes narekuje razvoj osebnih računalnikov.

Vir: Monitor in Delo, avgust 2011 – www.delo.si; www.monitor.si

Morda niste vedeli ...

- Vsebina Geodetskega lista, glasila Hrvaškega geodetskega društva, je po novem bralcem na voljo tudi prek spleta (<http://hrcak.srce.hr/geodetski-list>). Spletno lahko brskate po vsebini posameznih številčk glasila, vključno z letnikom 2005.
- »Ni bistveno, da mladi nekatere stvari morajo vedeti, ključno je, da jih želijo vedeti,« je julija na predavanju v Ljubljani poudaril Harold Kroto, ugledni Nobelov nagrajenec za kemijo v letu 1996, in dodal: »Bistvena je radovednost, največja ovira so dogme.«
- V pičli eni minuti računalničarji na internetu pošljejo 168 milijonov elektronskih sporočil, registrirajo 70 novih domen, objavijo več kot 6600 novih fotografij na portalu Flickr in opravijo slabih 695 tisoč poizvedovanj na spletnem iskalniku Google. Obenem se objavi več kot 1500 spletnih dnevnikov, 98 tisoč novih tweetov in več kot 12 tisoč novih reklamnih oglasov na spletnem portalu Craigslist. Poleg tega spletni deskarji naložijo več kot 600 novih videoposnetkov v skupnem trajanju več kot 25 ur na portal YouTube, opravijo 695 tisoč posodobitev statusov na Facebooku in objavijo 20 tisoč novih komentarjev na portalu Tumblr (vir: Računalniške novice).
- Pred 20 leti sta takratni predsednik finske vlade in podžupanja mesta Tampere opravila prvi klic v komercialnem omrežju mobilne telefonije, ki je temeljilo na tehnologiji GSM. Harri Holkeri in Kaarina Suonio sta se leta 1991 kot prva klicatelja prek GSM-a pogovarjala tri minute in 50 sekund. Omrežje, v katerem je bil opravljen omenjeni klic, sta zgradili podjetji Telenokia in Siemens Networks, ki sta se pozneje združili v družbo Nokia Siemens Networks.

doc. dr. Anka Lisec, univ. dipl. inž. geod.

Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo

Jamova 2, SI-1000 Ljubljana

e-pošta: anka.lisec@fgg.uni-lj.si

Aleš Lazar, abs. geodezije

e-pošta: lazarales@gmail.com